

ESER TAHLİL VE TENKİTLERİ

Prof. Dr. Öztekin TOSUN

Gölcüklü, Feyyaz: Türk Ceza sistemi (Hürriyeti bağlayıcı cezalar) 1966, Ankara. IV - 181 sahife.»

Eser, baştaki Önsöz ve sondaki Son Mülahazalar bir yana, dört kısma ayrılmıştır.

«Suç ve Türkiyede suçluluk hareketi» adı altındaki Birinci Kısımda ülkemizdeki suçluluğu ortaya koyacak istatistik bilgiler verilmekte, bazan polis raporlarına göre, bazan mahkûmiyeti aksettiren istatistiklere göre bazı sayılar aksettirilmektedir. Kanaatimizce bu kısım ile asıl inceleme konusu olan Türk ceza sistemi ve bilhassa hürriyeti bağlayıcı cezaların infazı arasında sıkı bir bağlantı tesis edilebildiğini söylemek kolay değildir. Nitekim yazar da bu hususu sezmiş olacak ki, «Biz bu incelememizde Türk Ceza sistemi üzerinde duracağımız cihetle, suçluluk rakamlarına hemen hemen ihtiyacımız yok gibidir» demektedir (sh. 4).

«Ceza ve Türk ceza sisteminin özellikleri» adını taşıyan İkinci Kısımda cezanın gayeleri üzerinde kısaca durulduktan sonra Türk ceza sistemine gelinmekte, Türk Ceza Kanununun infaz hususunda teferruatlı hükümler ihtiva etmesinin sakıncaları belirtilmektedir. Yazar'a göre, bu şekilde dondurulduğu için infaz sistemimiz zamana uydurulamamıştır; halbuki bu alanda İdare yetkili bırakılmış olsaydı infaz şeklinin ihtiyaçlara göre değiştirilebilmesi mümkün olabilecekti. Cezaların infazı hakkındaki 647 sayılı kanun İdarenin infaz alanında tüzüklere göre hareket etmesini mümkün kılmak suretile ferdileştirmeyi önleyecek bu duruma bir son vermiştir (sh. 20).

«Hapis cezaları ve bunların infazı» başlığını taşıyan Üçüncü Kısımda eserin asıl konusu ile karşılaşmaktayız. Bu bakımdan ilk iki

kısımın inceleme konusuna bir giriş teşkil ettiği söylenebilir. Yazar bu kısımda Türk Ceza kanununa göre hürriyeti bağlayıcı cezaların infazı üzerinde durmuştur.

Kitabın dördüncü kısmı, 647 sayılı kanunun getirdiği hükümlere ayrılmıştır. Bu kısımdaki malûmatın esas itibarile bundan evvelki kısımda üzerinde durulan hapis cezaları ve bunların infazı konusunun kendisi olduğu görülmektedir. Yazar'ı aynı konuyu bir kere Türk Ceza Kanunu ve sonra da 647 sayılı kanuna göre incelemeye sevkeden sebebin, yeni olan bu son kanuna göre ortaya çıkan durumu daha yanlışsız meydana koyabilmek endişesi olduğunu zannediyoruz. Bu suretle, evvelâ Türk Ceza kanununun hükümlerini iyice inceleyerek, bundan sonraki kanunun ne gibi değişiklikler getirdiğini tespit etmenin daha kolay olacağı düşünülmüş olsa gerektir. Fakat, bu düşünce iki incelemenin ayrı ayrı kısımlar teşkil etmesini zorunlu kılmaya gerektir. Yazar, bu kısımda bir yandan kanun hükümleri üzerinde dururken, bir yandan da modern infaz kavramlarının bu kanun çerçevesinde gerçekleştirilmesi meselesini de incelemektedir. Henüz ülkemizde bulunmayan müesseselerin bu arada incelenmesini yazarın böyle bir gaye ile hareket ettiği fikrile izah ediyoruz.

İçindekilerini böylece pek kısa özetlediğimiz eserin içinde ancak okurken bizi özel olarak ilgilendiren bazı noktalar üzerinde durmakla yetineceğiz. Çünkü, kitapta yer alan meseleler o kadar önemlidir ve o kadar çoktur ki, bunları bir yazıda incelediğimizi iddia etmek mümkün değildir. Gölcüklü, birbirine yakın olmakla beraber, her biri ayrı ayrı etüd konusu olacak genişlikte bulunan suçlunun gözlemi, suçluya ıslah işlemi uygulanması (treatment), suçlunun cezasını çektikten sonra ıslah işlemine devam olunması (traitement post-pénitentiaire) konuları üzerinde durmuş ve bu arada da ülkemizin mevzuatı ve gerçeklerini gözden uzak tutmamaya çalışmıştır. Bu bakımdan, sadece bazı noktalara değinmemiz mazur görülmelidir.

1 — İnfaz hakkındaki hükümlerin kanunlaşmasının sakıncaları

Gölcüklü, 1926 tarihli Ceza Kanunumuzun infaza ait bir çok hükümler ihtiva etmesi sebebiyle, suplesten mahrum, rijid bir ceza sistemi ortaya koyduğunu çok güzel belirtmekte, bunun yerine İdareye yetki veren bir sistemin daha kolay bir gelişme sağlayacağını kabul etmektedir (sh. 20). Bu arada Ceza ve Tevkif Evleri Nizamnamesinin 1901 tarihli Belçika Cezaevleri Tüzüğünden adapte edil-

miş olduğunu, hükümlerinin hemen hemen % 80'e yakın bir kısmının aynen veya ufak bazı değişikliklerle oradan alınmış olduğunu da öğrenmekteyiz (sh. 70).

İnfaz Kanununa gelince, bu kanun, hapis ve para cezaları için «tek ceza» sistemini getiren köklü bir değişiklik yapmıştır. Kanun nazarı itibara alınacak ana ilkeleri koymakla yetinmiştir. Yazara göre, bu ilkelerin tatbikinde zuhuru muhtemel diğer meselelere temas olunmamıştır; bu bakımdan, kanunda eksikler ve boşluklar bulunmaktadır. Bu boşluklar hazırlanacak tüzükle doldurulacak ve tatbikata bir elastikiyet verilecektir. Fakat yazar bazı müesseselerin idarî tasarruflarla ihdasının mümkün olamayacağını, infaza ilişkin bazı hususların aslında teşriî tasarruf konusu olduğunu kabul etmektedir (sh. 99).

Kanaatimizce, infaz alanında bazı hususlarda ceza kanunumuzun hükümlerinin gerçekleştirilememiş olduğu gözönünde tutulursa, modern infaz alanındaki yeniliklere yabancı kalmamızın sebebini sadece kanunda bulmamız doğru olmasa gerektir. Nitekim, bu gerçeği Gölcüklü de gözden kaçırmamıştır. Gerek cezaevi binalarının maddî durumu ve elde mevcut maddî ve malî imkânların yetersizliği, gerekse kalifiye personel yokluğu ve cezaevlerindeki nüfus fazlalığı, bizzat sistemin düzenleniş şekli sebebiyle meselâ Ceza Kanunumuza hâkim olan müterakki sistem prensiplerinin kâğıt üzerinde kaldığını kabul etmekte, hatta bu sistemin ülkemizde hiç bir zaman tatbikat bulmadığını belirtmektedir (sh. 93).

Yazar da kanun yapmakla infaz sistemimizin tatminkâr bir duruma gireceğini kabul etmemekte, ilerde temas edeceğimiz gibi, meselâ İnfaz kanununun tesirini gösterebilmesi için gözlem müesseselerinin kurulması ve infaz personelinin yetişmesi gibi hususların gerçekleştirilmesinin şart olduğunu belirtmektedir.

2 — Klasik müterakki sistemin tenkidi

Müterakki sisteme hücre ile başlandığı gözönünde tutulursa, hücre hakkında yazarın fikrinin de bu meyanda zikredilebileceği aklımıza gelmektedir. Yazara göre, hücre hapsinin uzun süre devam etmesi halindeki sakıncalar meydandadır. Bu sebepten dolayıdır ki, Batı mevzuatında hücre, kısa süreli hapis cezalarında, mahkûmu ihtilattan korumak, ona asgarî konforu sağlamak için uygulanırken, bizde, aksine uzun süreli mahkûmlara uygulanmakta, üç yıla kadar gittiği haller bile olmaktadır (Sh. 82/83).

Yazar, müterakki sistemdeki ayrıcalıklar ve mükâfatlar siste-

minde günümüzde vaki olan değişiklikleri çok güzel belirtmektedir (sh. 146/147). Klasik mükâfatlandırma sisteminde imtiyazlar iyi hal gösteren hükümlülere zamanla tanınmakta, infaz rejimi tedricen yumuşatılmaktadır. Halbuki yeni anlayışa göre, eskiden mükâfat olarak kabul edilen hususlar mahkûma ilk günden itibaren tanınmaktadır. Sahip olunan bir şeyin kaybının, mahiyet ve zevki henüz bilinmeyen bir imtiyazın gecikmesinden daha fazla sıkıntıya sebep olacağından hareket edilmektedir. Bu bakımdan, ilk günden itibaren kabul edilen durumların kaybedilmesinden çekinen mahkûmlar daha uslu, daha disiplinli olmakta, sahte iyi hal gösterme gayretleri de bu suretle önlenmektedir. Halbuki bizim ceza kanunumuzun sistemi, eski ve tenkit edilen bu klasik müterakki sistem olmuştur.

Bir çok kanunî zorluklar dolayısıyla hükümlülerin pek azının iş esası üzerine kurulu cezaevlerine terfi edebildiği görülmektedir. İstatistikler incelendiğinde hükümlü mevcudunun ancak % 10'unun buralara varabildiği görülmektedir (sh. 89/90).

Müterakki sistemin tabii bir sonucu olan şartla salıvermeden de faydalananların ülkemizde devede kulak kabilinde kalmış olduğu anlaşılmaktadır. Bunların da cezaevlerinde yatanların ancak % 10'una varabildiği görülmektedir. (Bak. sh. 90'daki tablo).

3 — T. C. Kanununun hakime müeyyide seçme imkânını sağlamamış olması

Yazar, Türk Ceza kanunu içinde, hakimin para cezası ve hürriyeti bağlayıcı ceza arasında bazan bir seçim yapabildiğini, bunun dışında seçme yetkisinden yoksun bulunduğunu belirtmektedir. Buna karşılık, meselâ İngilterede çocuk suçlular hakkında hakimin elinde zengin imkân bulunmaktadır; bunlar, şartlı beraat (conditional discharge), şartsız beraat (absolute discharge), probation, para cezası, Borstal eğitimi, cezalı eğitim (corrective training), önleyici hapis (preventive detention), hapis, «detention center» a kapatma,» «Approved school» a gönderme, uygun bir kimseye teslim tedbirleridir (sh. 33). Bu suretle İngiliz hakimi suçluya en uygun gördüğü müeyyideyi seçebilmektedir. Halbuki Türk hakimi bu kolaylıktan faydalanamamaktadır. Türk Ceza kanunu bakımından ceza mahkemelerinde hakimin müeyyide seçiminde sahip bulunduğu alternatifler hapis yahut para cezasına inhisar etmektedir. Yazar, kısa süreli cezalar bakımından bilhassa önemli olan bu konunun 647 sayılı kanun tarafından halledildiği fikrindedir.

4 — Ülkemizde tutuk sayısının fazlalığı

Gölcüklünün verdiği istatistiklere göre, bizde ceza ve tevkif evlerinde bulunan nüfusun aşağı yukarı % 40'ını tutuklar teşkil etmektedir. İngilterede ise polisçe aleyhinde takibata geçilen sanıkların sadece % 1'i tutuklanmaktadır (sh. 28/29). İlk bakışta bizde tutuk nisbetinin İngilteredekine kıyasla 40 misli fazla olduğu gibi bir zan doğmaktaysa da, işi biraz daha inceleyince durumun bu kadar farklı olmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü, sayın yazar tutuk sayısını bizde hürriyeti bağlayıcı ceza alanlarla karşılaştırırken, İngiltere bakımından polisçe hakkında takibata geçilenlerin sayısı ile karşılaştırmıştır. Bizdeki karşılaştırma sadece hapis cezası değil, bütün ceza alanların sayısı ile yapılırsa idi, % 40 nisbetinin daha düşeceği açıktır. Hürriyeti bağlayıcı cezaların mahkûmiyetlerin % 74'ünü teşkil ettiği kabul edildiğine göre (sh. 34), bu nisbet % 30'a inmektedir. Kitabın bir yerinde mahkûm olanlar kadar da beraat edenler bulunduğu belirtildiğine göre (sh. 29), tutuk sayısı, hakkında dava açılanlara nisbet edildiğinde % 40'ın % 15'e indiği görülmektedir.

Bu beyanlarımızla bizde tutuk sayısının az olduğunu iddia ettiğimiz sanılmamalıdır. Lopez-Rey ve Latin Amerika, Orta Doğu ve Asya ülkelerinde bu sayının çok yüksekliğine dikkati çekmektedir (1). Bizim burada söylemek istediğimiz husus, istatistiklerin suçluluk alanında kullanılmasına taalluk etmektedir (2). İngiltere ile tam bir karşılaştırma yapılması için her iki ülkede de tutuk sayısını mesela polisçe takip edilen sanıklar bakımından yapılması gerekirdi.

Bu vesile ile yazarın tutuklara uygulanmasını uygun bulduğu muamele tarzı üzerinde de durmak istiyoruz. Yazar tutuklara gündüzleri müessesede dışında çalışıp geceleri müesseseye dönme imkânının tanınmasını faydalı bulmakta, hatta iyi hal gösteren tutuklara hafta sonu izinleri de verilebilmesini uygun bulmaktadır (sh. 143). Bizce, eğer sanığın bu haklardan faydalanması imkânı varsa, onun muhakemesinin tutuklu olarak yapılmasına lüzum yoktur. Bütün koruma tedbirlerinde olduğu gibi, tutmada da henüz sanığın suç

1) Lopez - Rey, Manuel: La justice criminelle et la formation des juges, des magistrats du ministere public et des avocats (Rev. de dr. pen. et de crim., 1962-63, cilt 43, sh. 496).

2) İstatistiklerin suçluluk bakımından kullanılmaları hakkında, Türkçede bakınız: Dönmezer, Sulhi: Kriminoloji. İst. 1962, sh. 23-31.

işleyip işlenmediği hakkında bir yargı bulunmadığı için, ancak gecikmede tehlike olması halinde bunların kabûlüne razı olunabilmektedir (3). Böyle bir tehlike olmayan hallerde (Tutuğun dışarda çalışması, evine izinli gitmesi bu hallerdendir), zaten tutma kararı verilmesi yanlış olur; bunun aksine tutma olmadan muhakeme yapılamıyacak ise, tutuğu bu şekilde serbest bırakmak mümkün olmasa gerektir.

5 — Ülkemizde mahkemelerin gereksiz yere açılmış bir sürü dava ile uğraştığı

Yazar 1955, 1959 ve 1961 yıllarına ait istatistiklere dayanarak ülkemizde açılmış ceza davalarının % 50'sinin beraatle sonuçlandığını tespit etmektedir. Buna karşılık İngilterede ağır ceza ve asliye ceza mahkemelerine tekabül eden Assizes ve Quarter Sessions'lar önüne gönderilen davaların sadece % 8,6'sı, sulh ceza mahkemelerine tekabül eden Magistrates Courts'ların yargıladığı davalarda da % 4,4'ü hakkında beraat kararı verildiğini öğrenmekteyiz (sh. 27/28). Bu durumda bizde İngiltereye kıyasla 5 veya 10 misli fazla beraat kararı verildiği görülmektedir.

Yazarın bu durumdan çıkardığı sonuç, ceza mahkemelerimizin lüzumsuz yere işgal edildiği (sh. 28), hazırlık soruşturmasının gayri müessir bir şekilde yürütüldüğüdür. Adalet istatistiklerine göre sadece 1955 yılı için durumu bu bakımdan incelediğimizde biz de aşağı yukarı aynı nisbeti bulmuş bulunuyoruz. Şöyle ki, o yıl 110.614 kişi beraat 219.783 kişi de mahkûmiyet kararı almıştır. Nisbetimizi bu sayılarla sınırladığımız halde bile beraat edenlerin bu sayının % 33'ünü teşkil ettiğini görmekteyiz. Bu durumda beraat ile sonuçlanması gereken bir çok dava mahkemelere kadar gelmektedir düşüncesine hak vermemek elde değildir. Anlaşıldığına göre, bizde ön soruşturma süzgeç görevini gerektiği şekilde yapamamaktadır. Durum bu olunca, bu sıralarda bizde olduğu gibi, ilk soruşturmayı işleri uzatıyor diye kaldırmanın hiç isabeti olmadığı anlaşılmaktadır. Davaların % 50'ye yakın bir kısmı beraatle neticelendiğine göre, ilk soruşturmayı kaldırmak değil, onu daha iyi bir şekilde yapmak, ilk soruşturmaya tâbi olmayan halleri de ilk soruşturmaya tâbi tutmak, sorgu hakimlerinin ehil kimseler olması için

3) Koruma tedbirlerinin ortak önşartları hakkında bk., Kunter, Nurullah: Ceza Muhakemesi Hukuku. Yenileştirilmiş ve geliştirilmiş ikinci bası, İst. 1964, sh. 458/460.

gayret sarfetmek gerektiği sonucuna varmak lazım gelmektedir. Yazar, hazırlık soruşturmasının gayri müessir bir şekilde yürütüldüğü fikrindedir ki (sh. 29, no. 36), hazırlık soruşturması da ön soruşturmadan sayıldığı için esas itibarile aynı düşüncede olduğumuz görülmektedir.

6 — Ülkemizde cezaevlerinde çok kişi bulunduğu

Yazar İngilterede kapalı çevrede ıslah işlemi uygulanmasına (tretman) tabi tutulan mahkûmların tüm hükümlülerin ancak % 4'ünü teşkil ettiğini, bizde ise 1948 - 1960 arasındaki 13 yıl sırasında mahkûmların % 74'ünün cezaevlerinde bulunduğunu belirtmektedir (sh. 34).

Kısa süreli cezaların fazlalığı, şartla salıvermenin zorluğu, tutukların çokluğu yüzünden cezaevlerini ihtiyacı karşılayacak şekle getirmek büyük zorluk arz etmektedir. Yazar, hürriyeti bağlayıcı cezaların, yerine getirilmesi en masraflı ceza olduğunu ileri sürmekte ve bu hususta Amerikadan bazı rakamlar vermektedir. New Jersey'de her suçlu için cezaevinde yılda 1600 - 2400 dolar arasında değişen bir masraf yapılırken, probation halinde bu masrafın 40 dolar olduğunu, Michigan'da 31 ay içinde 4.000 dolar verilirken, probation halinde 27 ay için 630 dolar sarfedildiğini ileri sürmektedir (sh. 172). Bu durumda biz de Türk ceza sisteminin, bu hususlar gözönünde tutularak yeniden ele alınması hususunda yazar'ın temennisine katılmamazlık edemiyoruz. Yanlız, buradaki hesapların içinde çeşitli uzmanlara yapılan masraflar da olsa gerektir ki, bizde kapalı rejimde bunlar olmadığından arada bu kadar açık bir fark olabileceğini zannetmiyoruz; fakat herhalde durum incelenmeye layık olsa gerektir.

7 — Şartla salıverme muhakemesinin daha geliştirilmesi

Yazar, şartla salıverme konusunda mahkemenin salim bir karara varması için cezaevi idaresi tarafından verilecek gerekçeli mütaleanın yeter olmadığı düşüncesindedir. Ona göre, mahkeme gerekçeli mütaleadan ayrı olarak tamamlayıcı bir soruşturma yapılmalıdır (sh. 155). Mahkeme infaz faaliyetine katılmış ve suçluyu tanıyan hekim, sosyal hizmet görevlisi, eğitimci; v.s. gibi yetkililerden bilgi istemeli, gerektiğinde gözlem merkezine başvurup bilgi almalı, hatta hükümlünün kendisile konuşabilmelidir. Bu sayede karar rutin haline gelmiyecektir. Ayrıca mahkûma tahliye şartları

bildirilecek, riayetsizlik halinde kendisini bekleyen tehlikeler hakkında dikkati çekilmiş olacaktır.

Kanaatimizce, sırf rutin haline gelmesin diye, zaten işleri başından aşkın mahkemelerin meşgul edilmesi yerinde olmasa gerektir. Zaten, bu kararlar suçlunun yıllarca süren gözlemi sonucu verilmektedir; bunu da en iyi tespit edebilecek olan, mahkeme değil, fakat uzmanların da içinde yer alması gereken bir bilimsel kurul olmalıdır. Mahkemenin yaptığı sadece bu işlemi tamamlamaktan ibarettir. Mahkûma şartlara riayet etmesi için ikazda bulunmak, riayet etmediği takdirde kendisini bekliyen akıbeti göstermek için hakim olmaya lüzum yoktur kanaatindeyiz.

İşaret edelim ki, infaza hakimın katılmasını isteyen yazar gibi düşünürler olduğu kadar, infaz işlemlerinin bu alanda bütün reformları yapan idareciler tarafından yapılmasında bir sakınca görmiyenler de vardır. Çok kaba taslak bir şekilde göstermek gerekirse, latin ülkelerde birinci çözüm yolu, anglo-sakson ve german ülkelerinde ikinci çözüm yolu daha itibar görmektedir (4).

8 — Cezaların infazı hakkındaki kanunun bazı eksiklikleri

Yazar, İnfaz kanununun Türk Ceza kanununa hakim olan modası geçmiş infaz şekillerini ortadan kaldırmakla beraber bazı bakımlardan boşluk arzettiğine dokunmaktadır.

Bu eksikliklerin başında cezaların içtimaı konusu gelmektedir. Kanun içtima hükümlerine hiç bir yer ayırmamıştır (sh. 98/99). Aynı husus üzerinde Dönmezer'in de durduğu görülmüştür (5).

İkinci bir eksiklik de kısa süreli hapis cezaları ve taksirli suçlardan dolayı hükmedilecek uzun süreli de olsa hapis cezaları yerine mahkemenin kanunun 4. maddesine göre hükmedebileceği tedbirlere riayetsizlik halinde görülmektedir. Yazar, mahkûmun bu tedbirlere riayet etmemesi halinde bu tedbirlerin geri alınacağı hususunda kanunda hiç bir hüküm bulunmamasını eksiklik olarak kabul etmektedir (sh. 112). Gerçekten bu eksikliğin tüzükle doldurulması da mümkün değildir. Kanun bu halde tedbirin geri alınıp kapalı sisteme göre cezanın çekilmesini öngörmeliydi. Nitekim, ilerde, 8. maddede çok kısa hapis cezalarının gece hapsi, hafta sonu

4) Bu hususta bk., Tosun, Öztekın: Suçluların Gözlemi. İst. 1966, sh. 366 - 377.

5) Dönmezer, Sulhi: Cezaların infazı hakkında kanun. Broşür, İst. 1966, sh. 25 - 26.

hapsi, ev hapsi gibi şekillere çevrilmesinde, bunlara riayetsizlik halinde yapılacak işlem açıkça gösterilmiştir. Bu halde de buna benzer bir açıklığa lüzum olduğu doğrudur.

Üzerinde durulacak bir başka nokta da İnfaz kanununun tecil edilebilecek mahkûmiyetleri altı aydan bir yıla çıkarması münasebetile yazarın ileri sürdüğü mütalealardır. Yazar, cezası tecil olunan mahkûmun başıboş bırakılmayıp fiilen bir denetime konu olmasını ve kanunun bunu gerçekleştirecek hükümler ihtiva etmesini gerekli görmektedir. Ona göre, neticeleri denenmiş böyle bir müesseseyi yeni infaz kanununun benimsemiş olmaması büyük bir eksiklik (sh. 118). Fakat gene yazarın gayet iyi belirttiği üzere, «denemeli tecil» infaz hakimi, probation memuru, sosyal hizmet görevlisi, probation komitesi gibi bazı şahıs ve kuruluşların hizmetine muhtaç bir müessesedir (sh. 117). Bütün bu imkânlar henüz ülkemizde bulunmadığına göre, bu temenninin nasıl gerçekleştirilebileceği bir mesele teşkil etmektedir.

Kanun, çok kısa süreli hürriyeti bağlayıcı ceza alanların bu cezalarını gece hapsi, hafta sonu hapsi, ev hapsi gibi şekillerde çekmesini de imkân dahiline sokmuştur (m. 8). Yazar, kanunun bu özel infaz şartlarına kasden yahut ihmal neticesi riayet etmeyenler bakımından hiç bir sarahati ihtiva etmemesini bir eksiklik saymaktadır (sh. 120). Ancak, kanun bu gibi durumlarda mahkûmun geri kalan cezasının aynen çektirileceğini, kast yahut ihmalle riayetsizlik edilmesi halinde ayrıca bir aya kadar hapis cezası ile cezalandırılacağını belirttiğine göre, bu konuda hiç bir sarahati muhtevi bulunmadığını ileri süremeyip hiç olmazsa bazı sarahati ihtiva ettiğini kabul etmek gerektiği fikrindeyiz.

9 — İnfaz kanununun getirdiği değişikliklerin tam bir şekilde gerçekleşmesi için gerekli şartlar

İnfaz kanunu müeyyidenin suçlunun şahsiyetine uydurulması yolundaki en modern görüşlerin infaz alanında gerçekleştirilmesini mümkün kılmak için bir yandan ceza kanununun bunu engelleyici hükümlerini bertaraf etmiş bir yandan da hakim eline bir müeyyideler gamı vermiştir. Fakat bu nevi reformların kanunla kabul olunmaları başka, bunların tatbikatta gerçekleştirilmeleri gene başkadır.

Yazar kanunun kabul etmiş bulunduğu gözlem merkezleri üye-

rinde dururken, amaca uygun gözlem merkezlerinin kurulmasının herşeyden evvel bir maddî imkân meselesi olduğuna temasla, idarenin sahip bulunduğu bütçe tahsisatının yeter sayıda merkezin hemen kurulmasını mümkün kılacak önemde olmadığını belirtmektedir (sh. 123). Yazara göre, infaz rejiminin müşahede neticesine göre tespit edileceği hatırlanacak olursa, sistemin temel taşı mahiyetinde olan adı geçen merkezlerin bir an evvel kurulması gereklidir, aksi takdirde yeni sistem de kanun metinleri içinde kalacak, asla tatbikat bulamıyacaktır (sh. 124).

Modern infaz sistemlerinin maddî imkânlarla ilgisi belirtilirken personel meselesi de akla gelmektedir. Bu konuya da temas eden yazar suçlulara ıslah işlemi uygulanması (tretman) faaliyetine katılacak personelin insan bilimlerinin diğer alanlarında uzman hekim, psikiyatr, psikolog, sosyal asistan, pedagog, öğretmen, atelye şefi, v.s. gibi kimselerden meydana gelmesi gerektiğini belirtmektedir. (sh. 138 - 139). İlave edelim ki, bu fikir ileri derecede sanayileşmiş, refah içindeki toplumlarda gerçekleştirilmiş olup, bilhassa geri toplumlarda henüz uygulama alanına geçirilememiştir.

Denemeli tecilde olduğu gibi, şartla salıverme halinde de yazar «Nezaret ve yardım» hizmetlerinin önemi üzerinde durmaktadır (sh. 156 - 170). Yazar bu konuda dünyadaki gelişimi belirtmekte, Türkiyede infaz sonrası yardım faaliyetinin düzenlenmesi için uzun yıllardanberi çalışmalar yapılmaktaysa da bu konuda henüz bir sonuca varılmamış olduğuna işaret etmektedir.

Bazı yazarlar, zıraî toplumlardan farklı olarak, sanayileşmiş toplumlarda böyle bir yardımın çok gerekli olduğunu, çünkü cezaevinden çıkan birine hiç kimsenin iş vermek istemediğini, karısının ondan ayrılmak isteyip, çocuklarının böyle bir babaları olduğu için utanç duyduklarını, buna karşılık zıraî toplumlarda durumun böyle olmadığını, cezaevinden çıkanları ailesinin askerden gelen biri gibi bağına bastığını belirtmektedirler (6). Bu durum gözönünde tutulduğunda, ilerde, ülkemiz sanayileştiği takdirde, infaz sonrası yardımın bizde de şimdikinden çok daha önem kazanacağı anlaşılmaktadır.

6) Bu hususta, Bk. Laignel - Lavastine et Stanciu: Précis de criminologie. Paris, 1950, sh. 252/253.

Yazımıza son verirken, kitabın değerli yazarının başarısının devamını, ülkemizin maddî şartları iyileştikçe, infaz alanında en insanî düşüncelerle gerçekleştirilecek reformlar bakımından, faydalanılmasını sağlamak üzere bu gibi çalışmaların fazlalaşmasını temenni ederiz.

Prof. Dr. Öztekin TOSUN